

Farkas Ákos – Róth Erika

A büntetőeljárás

Kiadja a

Wolters Kluwer Hungary Kft.

Budapest, 2018

1117 Budapest, Budafoki út 187–189.

Telefon: +36 (1) 464-5656

Fax: +36 (1) 464-5657

e-mail: info-hu@wolterskluwer.com

www.wolterskluwer.hu

Felelős vezető: Kézdi Katalin, a Wolters Kluwer Hungary Kft. ügyvezetője

Kiadásért és a kiadványok szerkesztéséért felelős: dr. Krizsán Brigitta

Felelős szerkesztő: dr. Szólláth Edina

Műszaki szerkesztés: Wolters Kluwer Hungary Kft.

Grafikai tervezés: Wolters Kluwer Hungary Kft.

Tördelés: Korinfo Hungary Kft.

Nyomdai munkálatok: Starkiss Digitális Nyomda és Grafikai Stúdió

Felelős vezető: Kiss Sándor

ISBN 978 963 295 776 0

Termékkód: YOY1780

Kiadványaink megvásárolhatóak a shop.wolterskluwer.hu webáruházban.

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás és a mű bővített, illetve rövidített változatának kiadási jogát is.
A Kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak bármely része semmiféle formában (fotokópia, mikrofilm vagy más hordozó) nem sokszorosítható.

Farkas Ákos – Róth Erika

A büntetőeljárás

Negyedik, átdolgozott kiadás

Szerzők:

Prof. Dr. Farkas Ákos egyetemi tanár ME ÁJK

1–7., 9–10., 12., 14., 18., 20., 20.2., 20.4–5., 20.10–11., 20.13. Fejezetek

Prof. Dr. Róth Erika egyetemi tanár ME ÁJK

8., 11., 13., 15–17., 19., 20.1., 20.3., 20.6–9., 20.12., 21–22. Fejezetek

Kézirat lezárva:

2018. szeptember 30.

Negyedik, átdolgozott kiadás

© dr. Farkas Ákos, dr. Róth Erika, Budapest, 2018

© Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2018

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	25
Előszó	27
1. A büntetőeljárás fogalma, feladata, célja	29
1.1. A modern büntetőeljárás jog kialakulása	29
1.2. A büntetőeljárás feladata és célja	31
1.3. A büntetőeljárás szakaszai	32
1.4. A büntetőeljárás jogi természete	38
2. Büntetőeljárás rendszerek	43
2.1. Az akkuzatórius eljárás rendszer	44
2.1.1. A kontradiktórius eljárás	44
2.1.2. Az esküdtszék szerepe	48
2.2. Az inkvizitórius rendszer	52
2.3. A vegyes eljárás rendszer	57
2.4. A büntető igazságszolgáltatási rendszer hierarchikus, illetve koordinatív modellje	59
2.4.1. A hierarchikus igazságszolgáltatási rendszer	59
2.4.2. A koordinatív modell	61
2.5. A büntetőeljárás történeti rendszerei Magyarországon	64
2.6. Új tendenciák a büntetőeljárásban	67
3. Alkotmányosság és büntetőeljárás	73
3.1. Az alkotmányosság fogalmi elemei	73
3.2. Alkotmányos elvek a büntetőeljárásban	77
3.2.1. Az igazságszolgáltatás és a büntetés állami monopóliuma	77
3.2.2. Alkotmányos bíró garانتálása	80
3.2.3. A bírói meghallgatáshoz való jog	81
3.2.4. A személyi szabadság bírói korlátozása és a nyilvános tárgyalás elve ...	83

3.2.5.	A bírósági döntés indokolásának kötelezettsége	84
3.2.6.	Az ártatlanság védelme és az önvádra kötelezés tilalma	84
3.2.7.	Az ingyenes jogsegélyhez való jog	85
3.2.8.	Az arányosság elve	86
3.2.9.	Bizonyítási tilalmak	87
3.2.10.	A jogorvoslati jogosultsághoz való jog	88
3.2.11.	Ne bis in idem	88
3.2.12.	Jog a perújrafelvételre	89
3.2.13.	A büntető igazságszolgáltatási szervek működőképességének fenntartása	89
3.3.	Alapelvek a büntetőeljárásban	89
3.3.1.	Az alapelvek forrásai, rendszere	89
3.3.2.	Alapelvek a magyar büntetőeljárás törvényben	90
3.3.2.1.	A szervezeti alapelvek	92
3.3.2.2.	A működési alapelvek	93
4.	A büntetőeljárás alanyai	97
4.1.	A nyomozó hatóságok (Be. 31–35. §)	97
4.1.1.	A nyomozó hatóságok feladata	97
4.1.2.	A nyomozó hatóságok hatásköre és illetékessége	99
4.1.2.1.	A rendőrség hatásköre és illetékessége	99
4.1.2.2.	Az ügyészség mint nyomozó hatóság hatásköre	99
4.1.2.3.	A NAV mint nyomozó hatóság hatásköre	102
4.1.2.4.	Az ügyészség és az illetékes állományparancsnok, mint nyomozó hatóság hatásköre	102
4.1.2.5.	Külföldön lévő magyar felségjelű úszó létesítmény, illetve polgári légi jármű parancsnokának hatásköre	103
4.1.3.	Hatásköri és illetékességi összeütközés	103
4.1.4.	A nyomozó hatóság tagjainak kizárása	104
4.1.5.	A büntetőeljárásban eljáró egyéb szervek	105
4.2.	Az ügyészség (Be. 25–30. §)	105
4.2.1.	Az ügyészség feladata, funkciója	105
4.2.2.	Az ügyészség hatásköre és illetékessége	108
4.2.3.	Az ügyészség kizárása	108
4.3.	A bíróság (Be. 11–24. §)	109
4.3.1.	A bíróság feladata	109
4.3.2.	Az eljáró bíróságok	110
4.3.3.	A bíróságok összetétele	110
4.3.4.	Az elsőfokú bíróság hatásköre	111
4.3.5.	Az elsőfokú bíróság illetékessége	113

4.3.6. Az eljáró bíróság kijelölése hatásköri és illetékességi összeütközés esetén	115
4.3.7. A bíró kizárása	115
4.3.7.1. A kizárás bejelentése	116
4.3.7.2. A kizárás elintézése a bíróság által	117
4.3.7.3. A kizárás egyéb szabályai	117
4.4. A büntetőeljárásban részt vevő személyek (Be. 37–67. §)	118
4.4.1. A terhelt (Be. 38–40. §)	118
4.4.1.1. A terhelt szerepe a büntetőeljárásban	118
4.4.1.2. A terhelt a büntetőeljárásban	118
4.4.2. A védő (Be. 41–49. §)	121
4.4.2.1. A védő bekapcsolódása a büntetőeljárásba (Be. 41. §)	122
4.4.2.2. A védő kötelező részvétele a büntetőeljárásban (Be. 44. §)	122
4.4.2.3. A meghatalmazott védő (Be. 45. §)	123
4.4.2.4. A kirendelt védő (Be. 46. §)	124
4.4.2.5. A védő kirendelésének hatálya (Be. 48. §)	125
4.4.2.6. A védő jogai (Be. 42. §)	126
4.4.2.7. A védő kötelezettségei [Be. 42. § (4) bekezdés]	126
4.4.2.8. A védő kizárása (Be. 43. §)	127
4.4.3. A sértett (Be. 50–56. §)	128
4.4.3.1. A sértett jogi helyzete	129
4.4.3.2. A sértett jogai és kötelezettségei	129
4.4.3.3. Sértetti jogutódlás	130
4.4.3.4. A magánvádló	131
4.4.3.5. A pótmagánvádló	132
4.4.3.6. A magánfél	133
4.4.4. A vagyoni érdekelt és egyéb érdekelt (Be. 57–58. §)	134
4.4.4.1. A vagyoni érdekelt	134
4.4.4.2. Az egyéb érdekelt	135
4.4.5. Segítők (Be. 59–67. §)	136
4.4.5.1. A segítők meghatározása	136
4.4.5.2. A meghatalmazott képviselő	136
4.4.5.3. A támogató	138
4.5. A büntetőeljárás cselekvőképesség (Be. 68–73. §)	140
4.5.1. A büntetőeljárás cselekvőképesség vizsgálata	141
4.5.2. A törvényes képviselő jogállása	141
4.5.3. Az ügygondnok	141

5. Az eljárási cselekményekre vonatkozó általános rendelkezések	143
5.1. A büntetőeljárásban részt vevő személyek joggyakorlására vonatkozó általános rendelkezések (Be. 74–80. §)	143
5.1.1. Tájékoztatás, figyelmeztetés, kapcsolattartás (Be. 74. §)	143
5.1.2. A költségkedvezmény (Be. 75–76. §)	144
5.1.3. A nyelvhasználat biztosítása (Be. 78. §)	144
5.1.4. Soron kívüli eljárás (Be. 79. §)	145
5.1.5. Az eljárás elhúzására alkalmas indítványok, nyilatkozatok elintézése (Be. 80. §)	146
5.2. A különleges bánásmód biztosítása a büntetőeljárásban (Be. 81–96. §)	147
5.2.1. A különleges bánásmód megállapítása és általános szabályai (Be. 81–82. §)	147
5.2.2. A különleges bánásmód visszautasítása (Be. 83. §)	148
5.2.3. A különleges bánásmód felülvizsgálata (Be. 84. §)	148
5.2.4. A különleges bánásmód körébe tartozó intézkedések (Be. 85–86. §)	149
5.2.5. A különleges bánásmód körébe tartozó intézkedések különös szabályai (Be. 87–89. §)	150
5.2.6. Különösen védett tanú (Be. 90–93. §)	152
5.2.7. Személyi védelem (Be. 94. §)	154
5.2.8. A Védelmi Programban való részvétel (Be. 95. §)	155
5.2.9. Egyes intézkedésekkel érintett más személyek (Be. 96. §)	155
5.3. A büntetőeljárásban kezelt adatok védelme	156
5.3.1. Az adatkezelés jogalapja és az adatvédelem (Be. 97–98. §)	156
5.3.2. A személyes adatok zárt kezelése (Be. 99. §)	157
5.4. Az eljárás ügyiratainak megismerése és zárt kezelése (Be. 100–102. §)	158
5.4.1. Az eljárás ügyiratainak megismerése (Be. 100–101. §)	158
5.4.2. Az ügyirat zárt kezelése (Be. 102. §)	160
5.5. A minősített adat felhasználása	160
5.5.1. A minősített adat felhasználásának feltétele (Be. 103. §)	160
5.5.2. A minősített adat felhasználása a bíróság és az ügyészség által (Be. 104. §)	160
5.5.3. A minősített adat felhasználása a büntetőeljárásban részt vevő személyek által (Be. 105. §)	161
5.5.4. A minősített adathoz történő hozzáférés biztosítása (Be. 106. §)	161
5.6. Tájékoztatás a büntetőeljárásról	162
5.6.1. A nyilvánosság tájékoztatásának általános szabályai (Be. 107. §)	162
5.6.2. A nyilvánosság tájékoztatása a bíróság tárgyalásáról (Be. 108. §)	163
5.6.3. A nyilvánosság tájékoztatásának korlátai (Be. 109. §)	163
5.6.4. Az egyéb tájékoztatás (Be. 110. §)	164
5.6.5. Szignalizáció (Be. 111. §)	164

5.7. Jelenlét biztosítása az eljárási cselekményen	164
5.7.1. Az idézés és az értesítés (Be. 112. §)	164
5.7.2. Az idézés és az értesítés módja (Be. 113. §)	164
5.7.3. Az idézés és az értesítés tartalma (Be. 114–115. §)	165
5.7.4. Az idézéssel és az értesítéssel szembeni mulasztás következményei (Be. 116. §)	165
5.7.5. Előállítás (Be. 117. §)	166
5.7.6. Elővezetés (Be. 118. §)	167
5.7.7. Elfogatóparancs (Be. 119. §)	168
5.8. Telekommunikációs eszköz használata	169
5.8.1. A telekommunikációs eszköz használatának fogalma (Be. 120. §)	169
5.8.2. A telekommunikációs eszköz használatának elrendelése (Be. 121–122. §)	170
5.8.3. A telekommunikációs eszköz használata során jelen lévő személyek (Be. 123. §)	171
5.8.4. Eljárási szabályok telekommunikációs eszköz használata során (Be. 124. §)	171
5.8.5. Jegyzőkönyv telekommunikációs eszköz használata esetén (Be. 125. §)	172
5.8.6. A személyazonosság védelme telekommunikációs eszköz használata során (Be. 126. §)	172
5.9. Az eljárás rendjének biztosítását szolgáló intézkedések	173
5.9.1. A rendbírság (Be. 127–128. §)	173
5.9.2. Testi kényszer alkalmazása (Be. 129. §)	174
5.10. Kézbesítés	174
5.10.1. A kézbesítés módjai (Be. 130–131. §)	174
5.10.2. Kézbesítés postai úton, kézbesítési fikció (Be. 132. §)	175
5.10.3. A kézbesítési kifogás (Be. 133–134. §)	176
5.10.4. Kézbesítés hirdetményi úton (Be. 135. §)	177
5.10.5. A kézbesítési megbízott (Be. 136. §)	178
5.11. Határidő és határnap	179
5.11.1. A határidő és a határnap megállapítása (Be. 137. §)	179
5.11.2. A mulasztás és következményei (Be. 138. §)	179
5.11.3. Az igazolási kérelem előterjesztése (Be. 139. §)	180
5.11.4. Az igazolási kérelem elbírálása (Be. 140. §)	180
5.11.5. Az igazolás joghatásai (Be. 141. §)	181
5.11.6. Általános intézkedési határidő (Be. 142. §)	181
5.12. Kifogás az eljárás elhúzódása miatt (Be. 143–144. §)	181
5.13. A bűnügyi költség (Be. 145. §)	183
5.14. Egyesítés és elkülönítés (Be. 146–147. §)	183

5.15. Az elektronikus kapcsolattartás	184
5.15.1. Választható elektronikus kapcsolattartás (Be. 149. §)	184
5.15.2. Kötelező elektronikus kapcsolattartás (Be. 150. §)	185
5.15.3. Elektronikus kapcsolattartás a szakértővel (Be. 151. §)	185
5.15.4. A bíróságok, ügyészségek és nyomozó hatóságok egymás közötti és más szervekkel történő elektronikus kapcsolattartása (Be. 152. §)	186
5.15.5. A meghatalmazott védőre és jogi képviselőre vonatkozó rendelkezések elektronikus kapcsolattartás esetén (Be. 153. §)	186
5.15.6. A határidőre vonatkozó rendelkezések elektronikus kapcsolattartás esetén (Be. 154. §)	187
5.15.7. Papíralapú okiratok elektronikus kapcsolattartás esetén (Be. 155–159. §)	187
5.15.8. Kézbesítés elektronikus kapcsolattartás esetén	187
5.15.9. Elektronikus ügyirat (Be. 158. §)	188
5.15.10. Az elektronikus formátumban rendelkezésre álló ügyirat továbbítása (Be. 159. §)	188
5.15.11. Az ügyiratok megismerése elektronikus hozzáférés biztosítása útján (Be. 160. §)	189
5.15.12. Az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó szabályok megszegésének következményei (Be. 161. §)	189
5.15.13. Áttérés papíralapú kapcsolattartásra (Be. 162. §)	190
6. A bizonyítás	191
6.1. A bizonyítási rendszerek	191
6.1.1. A tisztán formális bizonyítási rendszer	191
6.1.2. A kötött bizonyítási rendszer	193
6.1.2.1. A pozitíve kötött bizonyítási rendszer	193
6.1.2.2. A negatíve kötött bizonyítási rendszer	195
6.1.3. A szabad bizonyítási rendszer	196
6.1.4. A vegyes bizonyítási rendszer	196
6.2. A bizonyítás tárgya (Be. 163. §)	196
6.3. A bizonyítás alanyai (Be. 164. §)	197
6.4. A bizonyítás elvei	199
6.4.1. A törvényesség	199
6.4.2. A bizonyítási eszközök alkalmazásának szabadsága	200
6.4.3. A bizonyítékok értékelésének szabadsága	201
6.4.4. A bizonyítási kötelezettség	202
6.4.5. Amit nem kell bizonyítani	202
6.4.6. A bizonyítási tilalmak	203
6.4.7. A bizonyítékok értékelésének tilalma	203

6.5. A bizonyítási eszközök a magyar büntetőeljárásban (Be. 165–213. §)	206
6.5.1. A bizonyítás eszközei	207
6.5.1.1. A tanúvallomás (Be. 168. §)	207
6.5.1.1.1. A tanúvallomás akadályai (Be. 169–173. §)	208
6.5.1.1.2. A tanúzási figyelmeztetés (Be. 176–177. §)	210
6.5.1.1.3. A tanú kihallgatása (Be. 178–180. §)	211
6.5.1.1.4. Írásbeli vallomás (Be. 181. §)	212
6.5.1.1.5. Intézkedés a kötelezettségeit nem teljesítő tanúval szemben (Be. 182. §)	212
6.5.1.2. A terhelt vallomása (Be. 183–187. §)	212
6.5.1.3. A szakvélemény (Be. 188–201. §)	214
6.5.1.4. A pártfogó felügyelői vélemény (Be. 202. §)	221
6.5.1.5. A tárgyi bizonyítási eszköz és az elektronikus adat (Be. 204–205. §)	222
6.5.1.6. Az elektronikus adat (Be. 205. §)	224
6.5.2. A bizonyítási cselekmények (Be. 206–213. §)	224
6.5.2.1. A szemle (Be. 207. §)	224
6.5.2.2. A helyszíni kihallgatás (Be. 208. §)	226
6.5.2.3. A bizonyítási kísérlet (Be. 209. §)	226
6.5.2.4. A felismerésre bemutatás (Be. 210. §)	227
6.5.2.5. A szembesítés (Be. 211. §)	228
6.5.2.6. A műszeres vallomás-ellenőrzés (Be. 212. §)	230
6.5.2.6.1. A műszeres vallomás-ellenőrzés formái	230
6.5.2.6.2. A poligráfós vizsgálat	231
6.5.2.6.3. A hazugságvizsgálat eredményének értékelése	232
6.5.2.6.4. A műszeres vallomás-ellenőrzés (Be. 212. §)	233
7. Adatszerző tevékenység (Be. 261–270. §)	235
7.1. Adatkérés (Be. 261. §)	235
7.2. Feltételes adatkérés (Be. 266. §)	237
7.3. Adatgyűjtés (Be. 267. §)	237
7.4. Egyéb adatszerző tevékenység (Be. 268–270. §)	238
8. Kényszerintézkedések	239
8.1. A kényszerintézkedések fogalma	239
8.2. A kényszerintézkedések célja	239
8.3. A vonatkozó jogforrások	240
8.4. Az arányosság elve	241
8.5. A kényszerintézkedések csoportosítása	242
8.5.1. Célja szerint	242

8.5.2. A korlátozott jogok szerint	243
8.5.3. Alanyok szerint	244
8.6. A kényszerintézkedések törvényessége	246
8.7. A kényszerintézkedések alkalmazásának általános szabályai (Be. 271–273. §)	247
8.8. A személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések	248
8.8.1. Az őrizet (Be. 274–275. §)	250
8.8.1.1. Az őrizet feltételei	250
8.8.1.2. Az őrizet elrendelése	251
8.8.1.3. Az őrizet időtartama	252
8.8.2. A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések általános szabályai (Be. 276–279. §)	254
8.8.2.1. A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések célja és feltételei	254
8.8.2.2. A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések elrendelése	257
8.8.3. A távollátás és a bűnügyi felügyelet (Be. 280–295. §)	259
8.8.3.1. A távollátás (Be. 280. §)	259
8.8.3.2. Bűnügyi felügyelet (Be. 281. §)	260
8.8.3.3. A távollátás és a bűnügyi felügyelet magatartási szabályainak megtartását biztosító intézkedések (Be. 282–288. §)	261
8.8.3.4. A távollátás és a bűnügyi felügyelet időtartama (Be. 289–291. §)	262
8.8.3.5. A távollátás és a bűnügyi felügyelet részleges feloldása és módosítása (Be. 292. §)	263
8.8.3.6. A távollátás és a bűnügyi felügyelet végrehajtása és magatartási szabályainak megszegése (Be. 293. §)	263
8.8.3.7. A távollátás és a bűnügyi felügyelet megszüntetése, valamint a magatartási szabályok megváltoztatása (Be. 294. §)	264
8.8.4. A letartóztatás (Be. 296–300. §)	264
8.8.4.1. A letartóztatás tartama (Be. 297. §)	265
8.8.4.2. A letartóztatás tartamának felső határa (Be. 298. §)	266
8.8.4.3. A letartóztatás végrehajtása (Be. 299. §)	266
8.8.4.4. A letartóztatás megszüntetése iránti indítvány elbírálása (Be. 300. §)	267
8.8.5. Az előzetes kényszergyógykezelés (Be. 301. §)	267
8.8.5.1. Az előzetes kényszergyógykezelés feltételei	267
8.8.5.2. Az előzetes kényszergyógykezelés elrendelése	268
8.8.5.3. Az előzetes kényszergyógykezelés időtartama	268
8.8.5.4. További speciális rendelkezések	269

8.9. A vagyoni jogokat érintő kényszerintézkedések	269
8.9.1. A kutatás (Be. 302–305. §)	269
8.9.1.1. A kutatás tárgya és célja	270
8.9.1.2. Eljáró hatóságok	270
8.9.1.3. A határozat tartalma, az érintettet védő garanciák	271
8.9.2. A motozás (Be. 306–307. §)	272
8.9.2.1. A motozás célja és tárgya	272
8.9.2.2. A motozás elrendelése és foganatosítása	273
8.9.3. A lefoglalás (Be. 308–323. §)	274
8.9.3.1. A lefoglalás célja és tárgya (Be. 308–309. §)	274
8.9.3.2. Lefoglalási tilalmak (Be. 310. §)	275
8.9.3.3. A lefoglalás végrehajtása (Be. 311–312. §)	276
8.9.3.4. Az irat lefoglalása (Be. 313–314. §)	278
8.9.3.5. Az elektronikus adat lefoglalása és a megőrzésére kötelezés (Be. 315–317. §)	279
8.9.3.6. A lefoglalt dolog megváltása (Be. 318. §)	282
8.9.3.7. A lefoglalt dolog értékesítése (Be. 319. §)	282
8.9.3.8. A lefoglalás megszüntetése, a lefoglalt dolog elkobzása vagy visszatartása (Be. 320–323. §)	283
8.9.4. A zár alá vétel (Be. 324–332. §)	285
8.9.4.1. A zár alá vétel feltételei	285
8.9.4.2. A zár alá vétel tárgya	286
8.9.4.3. A zár alá vétel elrendelése	286
8.9.4.4. A zár alá vétel végrehajtása	287
8.9.4.5. A zár alá vett vagyon megváltása	287
8.9.4.6. A zár alá vétel feloldása	288
8.9.5. Vagyonkezelés a lefoglalás és a zár alá vétel során (Be. 333–334. §)	289
8.9.6. Elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele (Be. 335–338. §)	290
9. Leplezett eszközök (Be. 214–260. §)	293
9.1. A leplezett eszközök alkalmazásának általános szabályai (Be. 214. §)	293
9.2. Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök (Be. 215. §)	295
9.3. Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök (Be. 216–230. §)	296
9.3.1. Fizetési műveletek megfigyelése (Be. 216–218. §)	296
9.3.2. A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése (Be. 219. §)	297
9.3.3. Hozzájárulással alkalmazott megfigyelés (Be. 220. §)	298
9.3.4. Álvásárlás (Be. 221. §)	298
9.3.5. Fedett nyomozó alkalmazása (Be. 222–225. §)	299

9.3.6.	A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja és titkosan együttműködő személy alkalmazása átvásárlás érdekében (Be. 226. §)	300
9.3.7.	Fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat felhasználása (Be. 227. §)	300
9.3.8.	Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának közös eljárási szabályai (Be. 228–230. §)	301
9.4.	Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök (Be. 231–260. §)	301
9.5.	A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezése (Be. 235–237. §)	304
9.6.	Utólagos engedélyezés (Be. 238. §)	305
9.7.	Az alkalmazás tartama, meghosszabbítása és kiterjesztése (Be. 239–241. §)	305
9.8.	Az engedély visszavonása és a leplezett eszköz alkalmazásának a megtiltása (Be. 242. §)	306
9.9.	A leplezett eszközök alkalmazásának közös szabályai, alkalmazásának végrehajtása, megszüntetése (Be. 243–245. §)	307
9.10.	A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatokra vonatkozó szabályok, a megszerzett adatok törlése, bizalmassága, a keletkezett ügyiratok kezelése (Be. 246–251. §)	308
9.11.	A leplezett eszközök alkalmazásának eredménye (Be. 252–255. §)	309
9.12.	A titkos információgyűjtés és a büntetőeljárás kapcsolata (Be. 256–260. §)	312
10.	Az előkészítő eljárás, a büntetőeljárás megindítása, a nyomozás	313
10.1.	A nyomozás sajátosságai és célja	313
10.2.	A nyomozó hatóság és az ügyész kapcsolatának modelljei	315
10.2.1.	Az angol modell	315
10.2.2.	A kontinentális európai modell	315
10.3.	Az ügyészi ellenőrzés problémái	317
10.4.	A rendőrség és az ügyész kapcsolata a magyar 1998-as Be.-ben	319
10.5.	A bírósági eljárást megelőző eljárás a Be.-ben	320
10.5.1.	Az előkészítő eljárás (Be. 339–347. §)	321
10.5.2.	A nyomozás	324
10.5.2.1.	A nyomozás szerkezete	324
10.5.2.2.	Az ügyészségi nyomozás	325
10.5.2.3.	A nyomozás határideje	327
10.5.2.4.	Az ügyiratok megismerése	327
10.5.2.5.	A bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzése	328
10.5.2.6.	Leplezett eszközök alkalmazása a nyomozás során	329
10.5.2.7.	A jegyzőkönyv és a feljegyzés	330
10.5.2.8.	Határozat a nyomozás során	332

10.5.2.9. Jogorvoslat a nyomozás során	332
10.5.2.9.1. A panasz	333
10.5.2.9.2. A felülbírálat	335
10.5.2.10. A nyomozás megindítása (Be. 375–382. §)	336
10.5.2.10.1. A feljelentés elintézése (Be. 376. §)	337
10.5.2.10.2. A feljelentés elutasítása (Be. 381. §)	338
10.5.2.11. A felderítés	339
10.5.2.11.1. Jelenlét az eljárási cselekményeken a felderítés során (Be. 383. §)	339
10.5.2.11.2. A gyanúsított kihallgatása (Be. 385–389. §)	340
10.5.2.11.3. A nyomozás ügyiratainak megküldése (Be. 390. §)	342
10.5.2.12. A vizsgálat (Be. 391–393. §)	342
10.5.2.12.1. Az ügyészség eljárása a vizsgálat során (Be. 391. §)	342
10.5.2.12.2. Az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolata a vizsgálat során (Be. 392. §)	343
10.5.2.12.3. Jelenlét az eljárási cselekményeken a vizsgálat során (Be. 393. §)	344
10.5.2.13. Az eljárás felfüggesztése, okai és tartalma (Be. 394–397. §)	345
10.5.2.14. Az eljárás megszüntetése és okai (Be. 398–403. §)	345
11. Az ügyészségi határozatok és a vádemelés (Be. 404–424. §)	349
11.1. Ügyészségi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezése (Be. 404–406. §)	351
11.2. Egyezség a bűnösség beismeréséről (Be. 407–411. §)	353
11.2.1. Az egyezség kezdeményezése és megkötése (Be. 407–409. §)	354
11.2.2. Az egyezség tartalma (Be. 410–411. §)	355
11.3. A közvetítői eljárás (Be. 412–415. §)	357
11.3.1. A közvetítői eljárás feltételei (Be. 412. §)	358
11.3.2. A közvetítői eljárás célja	358
11.3.3. Az eljárás menete (Be. 413–414. §)	358
11.3.3.1. Eljárás a közvetítői eljárást megelőzően	359
11.3.3.2. Eljárás a közvetítői eljárásban létrejött megállapodást követően (Be. 415. §)	360
11.4. A feltételes ügyészi felfüggesztés (Be. 416–420. §)	361
11.4.1. A feltételes ügyészi felfüggesztés feltételei (Be. 416–417. §)	362
11.4.2. Magatartási szabály megállapítása vagy kötelezettség előírása (Be. 418–419. §)	363
11.4.3. Eljárás a feltételes ügyészi felfüggesztést követően (Be. 420. §)	364

11.5. A vádemelés jelentősége	365
11.6. A vádhoz kötöttség elve	366
11.7. A vádemelés feltételei	367
11.8. A vádemelésre jogosultak	367
11.9. A vádemelés formái	368
11.10. A vádemelés (Be. 421–424. §)	368
11.10.1. A vádirat tartalma (Be. 421–422. §)	368
11.10.2. Az ügyészség teendői a vádirat benyújtásakor (Be. 423. §)	370
11.10.3. Vádemelés egyezség esetén (Be. 424. §)	371
11.11. Rendelkezés a váddal	371
12. A bíróság eljárása vádemelés előtt (Be. 463–483. §)	373
12.1. A nyomozási bíró	373
12.2. A nyomozási bíró hatásköre és illetékessége (Be. 463–465. §)	373
12.3. A nyomozási bíró eljárása (Be. 466–482. §)	375
12.3.1. A bíróság eljárásának formái (Be. 466–467. §)	375
12.3.2. A bíróság ülésének előkészítése (Be. 468–471. §)	375
12.3.3. Az ülés (Be. 474. §)	377
12.3.4. A bíróság eljárása az ügyiratok alapján	378
12.3.5. A bíróság döntései (Be. 477–479. §)	378
12.3.6. Jogorvoslat a nyomozási bíró határozatai ellen (Be. 480–482. §)	380
13. A bírósági eljárás általános szabályai (Be. 425–462. §)	383
13.1. A bíróság eljárásának formái és a bírósági titkár eljárása (Be. 425–426. §)	383
13.2. Jelenlét a bíróság eljárásában (Be. 427–435. §)	384
13.3. A tárgyalás nyilvánossága (Be. 436–438. §)	389
13.4. A tárgyalás vezetése, méltóságának megőrzése és rendjének fenntartása (Be. 439–443. §)	391
13.5. A jegyzőkönyv (Be. 444–448. §)	394
13.6. Határozathozatal a bírósági eljárásban (Be. 449–462. §)	395
13.7. A határozat részei (Be. 451. §)	397
13.8. A határozat írásba foglalása, kijavítása és közlése (Be. 452–455. §)	398
13.9. A határozatok jogereje és véglegessége (Be. 456–462. §)	399
14. A tárgyalási rendszerek	403
14.1. Az angolszász/ügyféli tárgyalási rendszer	403
14.2. A kontinentális/nyomozó elvű modell	406

15. A tárgyalás előkészítése (Be. 484–513. §)	407
15.1. A tárgyalás előkészítésének történeti modelljei	408
15.1.1. Kontinentális/vádtanácsi rendszer	408
15.1.2. Az angolszász/vádesküdtzéki modell	409
15.1.3. A hazai fejlődés	409
15.2. A hatályos szabályozás (Be. 484–513. §)	410
15.2.1. Intézkedések a vádirat alapján (Be. 484–498. §)	410
15.2.2. Az előkészítő ülés (Be. 499–508. §)	414
15.2.3. A tárgyalás előkészítésének egyéb szabályai (Be. 509–513. §)	420
16. Az elsőfokú bírósági tárgyalás (Be. 514–588. §)	423
16.1. Az elsőfokú bírósági tárgyalás jelentősége	423
16.2. A tárgyalás menete (Be. 514–554. §)	425
16.2.1. A tárgyalás megnyitása (Be. 514–516. §)	425
16.2.2. A tárgyalás megkezdése (Be. 517. §)	426
16.2.3. A bizonyítás (Be. 519–540. §)	428
16.2.3.1. A vádlott kihallgatása (Be. 522–525. §)	430
16.2.3.2. A tanú kihallgatása (Be. 526. §)	432
16.2.3.3. Szakértői bizonyítás a tárgyaláson (Be. 529–530. §)	434
16.2.3.4. Az iratok felhasználása (Be. 531. §)	434
16.2.3.5. Egyéb bizonyítási cselekmények elvégzése a bírósági tárgyaláson (Be. 532–533. §)	435
16.2.3.6. A bizonyítás kiegészítése (Be. 534. §)	436
16.2.3.7. Intézkedések a tárgyalás megkezdése után (Be. 535–537. §)	437
16.2.3.8. Rendelkezés a váddal (Be. 538–539. §)	437
16.2.4. Perbeszéd, felszólalások és az utolsó szó joga (Be. 540–546. §)	439
16.2.5. A határozathozatal, a határozat kihirdetése, a jogorvoslati jogra történő kioktatás, a jogorvoslati nyilatkozatok és a tárgyalás berekesztése (Be. 549–550. §)	442
16.2.6. A bíróság teendői a határozat jogerőre emelkedését követően (Be. 554. §)	444
16.3. A polgári jogi igény érvényesítése és elintézése (Be. 555–560. §)	445
17. Az elsőfokú bíróság határozatai (Be. 561–578. §)	451
17.1. A határozatok fajtái	451
17.1.1. Ügydöntő és nem ügydöntő határozatok	451
17.1.2. A határozatok megtámadhatósága	451
17.1.3. A határozat formája	452

17.2.	Az ügydöntő határozat tartalma (Be. 561–562. §)	453
17.3.	Az ügydöntő határozat fajtái	455
17.3.1.	A bűnösséget megállapító ítélet (Be. 564–565. §)	456
17.3.2.	A felmentő ítélet (Be. 566. §)	457
17.3.3.	Az eljárást megszüntető végzés (Be. 567–569. §)	458
17.4.	Az elsőfokú határozatban elbírált egyéb kérdések (Be. 570–574. §)	460
17.5.	A bűnügyi költség viselése (Be. 574–578. §)	463
17.6.	A határozat szerkesztésével kapcsolatos további elvárások	464
18.	A másodfokú és a harmadfokú bírósági eljárás	467
18.1.	A perorvoslatok általános kérdései	467
18.2.	A perorvoslati fórumrendszer	468
18.3.	A perorvoslatok tárgya	468
18.4.	A felülbírálat terjedelme (revízió)	469
18.5.	A fellebbviteli bíróság döntési jogköre	469
18.6.	A súlyosítási tilalom	470
18.7.	A fellebbezés tartalma (Be. 583–588. §)	471
18.8.	A fellebbezés elbírálásának keretei	472
18.8.1.	A súlyosítási tilalom (Be. 595. §)	472
18.8.2.	A felülbírálat terjedelme (Be. 590. §)	474
18.8.3.	Kötöttség az elsőfokú bíróság tényállásához (Be. 591. §)	476
18.8.4.	A megalapozatlanság és annak következményei (Be. 592–593. §)	476
18.8.5.	Bizonyítás a másodfokú eljárásban	477
18.9.	A fellebbezési bíróság eljárása (Be. 596–603. §)	478
18.9.1.	A fellebbezés elintézésének előkészítése (Be. 596–597. §)	478
18.9.2.	A fellebbezési eljárás formái (Be. 598–603. §)	479
18.9.3.	A tárgyalás szabályai (Be. 600. §)	480
18.10.	A másodfokú bíróság határozatai (Be. 604. §)	481
18.10.1.	Az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása (Be. 605. §)	481
18.10.2.	Az elsőfokú ítélet megváltoztatása (Be. 606. §)	482
18.10.3.	Az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése (Be. 607–609. §)	483
18.10.3.1.	Az abszolút hatályon kívül helyezési okok	484
18.10.3.2.	A relatív hatályon kívül helyezési okok (Be. 609. §)	486
18.10.4.	A vagyoni érdekeltre vonatkozó rendelkezések (Be. 612. §)	487
18.10.5.	A nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés (Be. 614. §)	488
18.11.	A bűnügyi költség (Be. 613. §)	488

18.12. A harmadfokú bírósági eljárás (Be. 617–625. §)	488
18.12.1. Eltérések a másodfokú eljárás szabályaitól	488
18.12.2. A tényálláshoz kötöttség	490
18.12.3. A fellebbezés elintézése	490
18.12.4. A harmadfokú bíróság határozatai	491
18.13. A másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása (Be. 626–631. §)	492
18.14. A megismételt eljárás (Be. 632–636. §)	493
19. A rendkívüli jogorvoslatok	495
19.1. A perújítás (Be. 637–647. §)	496
19.1.1. A perújítás okai (Be. 637–638. §)	497
19.1.2. A perújítási indítvány (Be. 639–640. §)	500
19.1.3. A perújítási nyomozás (Be. 641. §)	502
19.1.4. A perújítási eljárás menete/szakaszai (Be. 642–646. §)	503
19.1.5. A perújítási eljárásban hozott határozatok (Be. 647. §)	506
19.2. A felülvizsgálat (Be. 648–664. §)	507
19.2.1. A felülvizsgálat kezdeményezésének okai (Be. 648–649. §)	508
19.2.2. A felülvizsgálat korlátai (Be. 650. §)	511
19.2.3. A felülvizsgálati indítvány (Be. 651–652. §)	512
19.2.4. A felülvizsgálati eljárás (Be. 653–661. §)	513
19.2.5. A felülvizsgálati eljárás során hozott határozatok (Be. 662–664. §)	516
19.3. Eljárás alkotmányjogi panasz esetén (Be. 665. §)	518
19.4. Jogorvoslat a törvényesség érdekében (Be. 666–669. §)	520
19.4.1. A jogorvoslat feltételei (Be. 667. §)	521
19.4.2. A Kúria eljárása (Be. 668. §)	521
19.4.3. A Kúria határozatai (Be. 669. §)	522
19.5. A jogegységi eljárás (Be. 670. §)	522
19.5.1. A jogegységi eljárás feltételei [Bsz. 32. § (1) bekezdés]	523
19.5.2. Az indítványozók köre [Bsz. 33. § (1) bekezdés]	524
19.5.3. A jogegységi eljárás lefolytatása (Bsz. 36–41. §)	524
19.5.4. A jogegységi eljárásban hozott határozatok (Bsz. 39–40. §; Be. 670. §)	525
19.6. Az egyszerűsített felülvizsgálat (Be. 671–675. §)	527
19.6.1. Az egyszerűsített felülvizsgálat keretében elbírálható kérdések (Be. 671. §)	527
19.6.2. Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás (Be. 672–673. §)	528
19.6.3. Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban hozott határozatok (Be. 674–675. §)	530

20. A külön eljárások	533
20.1. A fiatalkorú elleni büntetőeljárás (Be. 676–694. §)	534
20.1.1. A fiatalkorúakkal szembeni speciális szabályozás gyökerei	534
20.1.2. A hatályos szabályozás (Be. 676–694. §)	535
20.1.3. Az eljárás alanyai (Be. 678., 680–682. §)	536
20.1.3.1. A fiatalkorú terhelt (Be. 678. §)	536
20.1.3.2. A bíróság (Be. 680. §)	538
20.1.3.3. A fiatalkorúak ügyésze (Be. 681. §)	539
20.1.3.4. A védő (Be. 682. §)	539
20.1.3.5. A törvényes képviselő	540
20.1.4. A bizonyítás (Be. 683–685. §)	540
20.1.5. A nyomozás tartama (Be. 687. §)	542
20.1.6. A kényszerintézkedések (Be. 688–689. §)	542
20.1.7. A feltételes ügyészi felfüggesztés (Be. 690. §)	544
20.1.8. Az előkészítő ülés és a tárgyalás (Be. 691–693. §)	544
20.1.9. A külön és különleges eljárások eltérő szabályai (Be. 694. §)	545
20.2. A katonai büntetőeljárás (Be. 695–708. §)	546
20.2.1. A katonai büntetőeljárás hatálya (Be. 696. §)	547
20.2.2. A bíróság (Be. 697. §)	547
20.2.3. Az ügyészség	549
20.2.4. A katonai nyomozó hatóság (Be. 701., 707–709. §)	550
20.2.5. A tanú védelme és védekezési jogának biztosítása (Be. 704., 706. §)	551
20.2.6. Kényszerintézkedések a katonai büntetőeljárásban	551
20.2.7. A bűncselekmény elbírálása fegyelmi jogkörben (Be. 710–711. §) ..	551
20.2.8. A bírósági eljárásra vonatkozó szabályok (Be. 713–717. §)	553
20.3. Eljárás a mentességet élvező személyek ügyében (Be. 719–721. §)	554
20.3.1. Mentelmi jogon alapuló mentesség (Be. 719. §)	554
20.3.2. Nemzetközi jogon alapuló mentesség (Be. 720–721. §)	555
20.4. A bíróság elé állítás (Be. 722–730. §)	557
20.4.1. A bíróság elé állítás jogintézményének kialakulása	557
20.4.2. A bíróság elé állítás feltételei (Be. 723–724. §)	558
20.4.3. A nyomozás (Be. 726. §)	559
20.4.4. Kényszerintézkedések (Be. 725. §)	560
20.4.5. A vádemelés és a tárgyalás előkészítése (Be. 726–727. §)	560
20.4.6. A tárgyalás (Be. 728–729. §)	561
20.5. Eljárás egyezség esetén (Be. 731–738. §)	562
20.5.1. Az alku szerepe a büntetőeljárásban	562
20.5.2. A vádalku a magyar büntetőeljárásban	567
20.5.3. Eljárás egyezség esetén (Be. 731–738. §)	568

20.5.4.	Az előkészítő ülés (Be. 732. §)	569
20.5.5.	Az egyezség jóváhagyásának és megtagadásának feltételei	569
20.5.6.	A másodfokú bírósági eljárás (Be. 738. §)	571
20.6.	A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás (Be. 739–746. §)	572
20.6.1.	A büntetővégzés meghozatalának feltételei (Be. 740. §)	573
20.6.2.	A büntetővégzés (Be. 739. § és 741. §)	575
20.6.3.	A tárgyalás tartása iránti indítvány (Be. 742. §)	576
20.6.4.	Az előkészítő ülés és a tárgyalás speciális szabályai (Be. 743–746. §)	577
20.7.	Eljárás a távollévő terhelttel szemben (Be. 747–753. §)	578
20.7.1.	A távollévő terhelttel szembeni eljárás általános szabályai (Be. 747. §)	580
20.7.2.	A nyomozás és a vádemelés szabályai (Be. 748. §)	581
20.7.3.	A bíróság eljárása a távollévő vádlottal szemben (Be. 749–753. §)	581
20.8.	Eljárás a külföldön tartózkodó terhelt távollétében (Be. 754–756. §)	583
20.9.	Biztosíték letétbe helyezésével folyó eljárás (Be. 757–761. §)	584
20.10.	A magánvádas eljárás (Be. 762–786. §)	588
20.10.1.	A magánvádas eljárás előzményei	588
20.10.2.	Általános szabályok, és a magánvádas eljárás megindítása	590
20.10.3.	A magánvádló szerepe az eljárásban (Be. 762–763. §)	591
20.10.4.	Az ügyészség szerepe a magánvádas eljárásban (Be. 764. §)	592
20.10.5.	A nyomozás a magánvádas eljárásban (Be. 767. §)	592
20.10.6.	A bíróság feladatai az elsőfokú bíróság eljárása előtt (Be. 768–772. §)	593
20.10.7.	A személyes meghallgatás (Be. 769–770. §)	594
20.10.8.	Határozat a személyes meghallgatás alapján (Be. 770–771. §)	596
20.10.9.	Jogorvoslat a tárgyalás előkészítése során hozott határozatok és intézkedések ellen (Be. 772. §)	596
20.10.10.	A tárgyalás (Be. 773–777. §)	596
20.10.11.	A fellebbezés (Be. 778. §)	597
20.10.12.	A másodfokú eljárás (Be. 779. §)	598
20.10.13.	A harmadfokú eljárás (Be. 780–781. §)	598
20.10.14.	A bünyügyi költség viselése (Be. 782. §)	599
20.10.15.	A rendkívüli perorvoslatokra vonatkozó eltérő szabályok (Be. 783–785. §)	599
20.11.	A pótmagánvádas eljárás	600
20.11.1.	A pótmagánvádas eljárás általános szabályai (Be. 787–789. §)	600
20.11.2.	A pótmagánvádló fellépése a feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén (Be. 790–795. §)	601

20.11.3.	A pótmagánvádló fellépése a vád ejtése esetén (Be. 796–800. §)	603
20.11.4.	A tárgyalás előkészítése (Be. 801. §)	604
20.11.5.	Az elsőfokú bírósági eljárás (Be. 802–808. §)	605
20.11.6.	A fellebbezés (Be. 809. §)	606
20.11.7.	A másodfokú bírósági eljárás (Be. 810. §)	606
20.11.8.	A harmadfokú bírósági eljárás	607
20.11.9.	A másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása	607
20.11.10.	A bűnügyi költség, és a rendkívüli jogorvoslatokra vonatkozó eltérő szabályok (Be. 813–816. §)	607
20.12.	Eljárás vagyon vagy dolog elvonása, adat hozzáférhetetlenné tétele érdekében (Be. 818–826. §)	607
20.12.1.	Az eljárás lefolytatásának feltételei (Be. 819. §)	607
20.12.2.	A bűncselekménnyel összefüggő vagyon, dolog, adat felkutatása (Be. 820–822. §)	609
20.12.3.	A bíróság eljárása és határozata (Be. 823–824. §)	610
20.13.	Eljárás határozattal kapcsolatos bűncselekmény esetén	610
20.13.1.	A bíróság és a védő (Be. 828–829. §)	611
20.13.2.	A kényszerintézkedés végrehajtása (Be. 830. §) és idegenrendészeti és a menekültügyi hatóság tájékoztatása (Be. 831. §)	612
20.13.3.	Az eljárás felfüggesztése és megszüntetése (Be. 832. §), és a nyelvhasználat (Be. 833. §)	613
20.13.4.	A fiatalok elleni büntetőeljárás (Be. 834. §)	613
20.13.5.	Bíróság elé állítás (Be. 835. §) és a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás (Be. 836. §)	614
21.	A különleges eljárások (Be. 837–843. §)	615
21.1.	A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának elhalasztása életfogytig tartó szabadságvesztés esetén (Be. 838. §)	616
21.2.	Az összbüntetési eljárás (Be. 839–840. §)	616
21.3.	Eljárás próbára bocsátás esetén (Be. 841. §)	617
21.4.	Eljárás jóvátételi munka esetén (Be. 842. §)	617
21.5.	Halasztás vagy részletfizetés engedélyezése a bűnügyi költség megfizetésére (Be. 843. §)	618

22. A büntetőeljáráshoz kapcsolódó egyéb eljárások (Be. 844–865. §)	619
22.1. Az alaptalanul alkalmazott szabadságkorlátozásért járó kártalanítás (Be. 844–855. §)	619
22.1.1. A kényszerintézkedések alapján járó kártalanítás feltételei [Be. 845. § (1)–(3) bekezdés]	619
22.1.2. A jogerős ítélet alapján végrehajtott szankciókért járó kártalanítás feltételei [Be. 845. § (4) bekezdés]	621
22.1.3. A kártalanítás kizáró okok (Be. 846. §)	622
22.1.4. A kártalanítási eljárás (Be. 848–854. §)	623
22.1.5. A kártalanítás kifizetésével kapcsolatos szabályok (Be. 855. §)	625
22.2. A visszatérítés (Be. 856–857. §)	625
22.3. Kegyelem a büntetőeljárásban (Be. 858–862. §)	627
22.4. A bűnügyi költség és a rendbíróság mérséklése vagy elengedése (863–865. §)	629
Irodalomjegyzék	631

Rövidítések jegyzéke

1896-os Bp.	1896. évi XXXIII. törvénycikk a bűnvádi perrendtartásról
1951-es Bp.	1951. évi III. törvény a büntető perrendtartásról
1962-es Be.	1962. évi 8. törvényerejű rendelet a büntetőeljárásról
1973-as Be.	1973. évi I. törvény a büntetőeljárásról
1998-as Be.	1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
Abtv.	2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról
Alapjogi Charta	Európai Unió Alapjogi Chartája
Be.	2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
Bktv.	2006. évi CXXIII. törvény a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről
Bszi.	2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
Btk.	2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
Bv. törvény	2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
EJEB	Emberi Jogok Európai Bírósága
EJEE	1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (Emberi Jogok Európai Egyezménye)
E-ügyintézési törvény	2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól
NAV	Nemzeti Adó- és Vámhivatal
NAV-tv.	2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról
Nbtv.	1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról

NMHH	Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
Pénzforg.tv.	2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
Pp.	2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
Ptk.	2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
Rtv.	1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
Szaktv.	2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről
Ütv.	2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről

Előszó

A büntetőeljárás című tankönyv új, negyedik kiadásának az elkészítését a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 2018. július 1-jén történt hatálybalépése tette szükségessé. A Be. új szerkezete, új jogintézményei, a meglévő jogintézmények eltérő értékelése, az eddig megszokottól eltérő elnevezése, a korábbról megőrzött rendelkezések eltérő tartalmú szabályozása, nem utolsósorban a törvény terjedelmének a korábbi, 1998. évi XIX. törvényhez képest jelentős megnövekedése a korábbi, összesen 608 §-ról 879 §-ra indokoltá tették a tankönyv újraírását.

Jelen kötet az előzőekhez hasonló, a korábbi kiadásokhoz írt előszavakból nyomon követhető szerkesztési elvekre épül, vagyis a törvény szövegét ritkán idézzük, inkább csak magyarázzuk. A hallgatónak a törvény megtanulása külön a tankönyvön kívüli feladat. Ezek az elvek a felhasználók visszajelzése szerint beváltak, azonban a fejezetek végén szereplő kérdésektől az oktatás során szerzett tapasztalataink alapján eltekintettünk.

Tekintettel arra, hogy a Be. hatálybalépésétől a kézirat leadásáig csak négy hónap telt el, a szerzőknek szembe kellett nézniük azzal – az új kódexek által teremtett – helyzettel, hogy a törvényhez kapcsolódó fontos jogszabályok közül számos még nem látott napvilágot, a joggyakorlat még csak most kezd formálódni, és a törvényt elemző elméleti munkák is csak a közeljövőben születnek meg. Mindezek a tényezők arra ösztönöztek bennünket, hogy a törvény szövegének elemzésére koncentráljunk. Ennek során felhasználtuk a már megjelent, törvényhez kapcsolódó jogszabályokat. Arra törekedtünk, hogy az általunk vállalt keretek között bemutassuk a törvény fő szerkezeti elemeit, alapvető rendelkezéseit, illetve a jelenlegi perspektívából látható, a jogalkalmazó számára rendelkezésre álló értelmezési kereteket.

Miskolc, 2018. szeptember

A szerzők

1. A büntetőeljárás fogalma, feladata, célja

1.1. A modern büntetőeljárási jog kialakulása

A történelem minden korszakában jelen voltak azok a szabályok, amelyek bizonyos jogsértéseket a büntetőjog eszközeivel büntettek. Egyes országokban – mint például Kínában –, az ókorban és a középkorban a büntetőjog azonos volt magával a joggal. A magyar, Árpád-házi királyok (Szent István, Szent László, Kálmán) törvényei – az egyházszerkezéssel kapcsolatos törvényeket kivéve mind tiltó – büntetőjogi – rendelkezéseket és azok szankcióit tartalmazzák. A büntetőjogi felelősségre vonás is mindenütt határozott és szigorú szabályokat követett. A büntetőjogi büntetések a korabeli világ országaiban hosszú időn keresztül – mai szemmel nézve – kegyetlenek és emberetlenek voltak, gyakorlatilag a közösség tagjainak sorából való kizárástól (száműzetés) a különböző fizikai és lelki fájdalmat előidéző büntetésektől a testcsonkító büntetéseken keresztül a halálbüntetés különböző minősített formáiig terjedtek. A fizikai fájdalomra és testcsonkításra épülő büntetések kiszabása az iszlám sariára alapozott büntetési rendszerekben (Afganisztán, Pakisztán, Irán, Szaúd-Arábia, Dél-Szudán) ma is a mindennapi büntetéskiszabási gyakorlat részét képezik, ami rávilágít arra is, hogy a mai „modern” világ országai egyidejűleg különböző kulturális, vallási és jogi normákat követnek.

A szabályok az európai államok többségében a XIX. század közepéig nélkülözték az egységességet. Ennek több oka is volt. Az egyik a központi hatalmi rendszer hiánya, a másik pedig az egységes közigazgatási és jogrendszer hiánya, míg a harmadik az egységes, az egész ország területén érvényes büntetőjog és büntető igazságszolgáltatási rendszer hiánya.

Mint ezt a különböző középkori városi jogkönyvek tanúsítják, azonos országon belül is eltérően szabályozták a bűncselekményeket, és részleteiben eltértek az eljárási szabályok is. A középkori államok – amelyek maguk sem voltak egységesek – a különböző jelentős királyi törvényhozási produktumok ellenére nem tudták ezt a jogot egységessé kovácsolni, bár az ezekben a törvényekben megfogalmazott egyes jogintézmények szerepe ma is szívósan tovább él (például az officialitás, a vádlotti beismerő vallomás jelentősége).

Amint Szemere Bertalan *A büntetésről s különösebben a halálbüntetésről* című munkájában (Halálbüntetést Ellenzők Ligája, Miskolc, 1989) a magyarországi jogbizonytalansággal kapcsolatban írta 1841-ben: „...a bírák nincsenek sem törvénnyel sem utasítással megkötvé a büntetésnek megválasztásában, mivel tetszik, azzal sújthatnak; nincsenek korlátozva a mérték alkalmazásában, miként tetszik úgy sújthatnak és

– kimondani is szörnyű – a törvény által még az sincs meghatározva, mi bűn, s mi nem az, úgyhogy a bírák egyszersmind törvényhozók, s esetenként előbb magokban s magoknak törvényt kell hozniuk, miszerint fognak ítélni. Nincs büntetőtörvény és büntetnek, s így az erkölcsi igazságot gyakorolják, mintha Istenek volnának.” (Szemere: i. m. 172–173. o.)

A büntetőeljárás, ahogy arról a mai értelemben beszélünk, az utolsó kétszáz év terméke. Ennek első mintadarabja a napóleoni kor *Code d’instruction criminelle*-je, amely 1808-ban született, és jelentős módosításokkal ugyan, de százötven évig volt hatályban. A törvény máig ható újításokat vezetett be a büntetőeljárásban. Az egyik a vizsgálati és a vádfunkció elválasztása, mely alapján létrejött a modern kor ügyészsége, a másik a vizsgálóbíró intézményének megteremtése, és a harmadik az ártatlanság vélelme, amely felváltotta a bűnösség vélelmére alapozott eljárást. Ez egyrészt azt jelentette, hogy a bizonyítás szabályai is megváltoztak. Ettől kezdve nem a vádlottnak kellett bizonyítania saját ártatlanságát, hanem a vádlónak kellett bizonyítania a vádlott bűnösségét. A kötött bizonyítást a szabad bizonyítás és a bizonyítékok szabad mérlegelésének elve váltotta fel. Másrészt csak a bűnösséget megállapító ítéletet követően lehetett a büntetőjogi következményeket alkalmazni, vagyis az előrehozott szabadságvesztést, vagyonelkobzást a jogerős ítélet előtt tilos volt alkalmazni.

Ezeknek az újításoknak az eszmei hátterét a XVIII. század új, máig ható, meghatározó eszmerendszere, a felvilágosodás, intézményi hátterét a polgári nemzetállam megteremtése adta. A természetjog, az ember elidegeníthetetlen jogainak, a filantrópiának, a hatalommegosztás elméletének megjelenése, a babonáknak, a boszorkányságnak, az eretnekségnek a büntetőjogon kívülre történő száműzése a feudális jog eszterékein repedéseket okozott.

A XVIII. század folyamán – mint Ulrich Im Hof írja – kialakult az emberi és polgári jogok tana: a személy sérthetlenségének joga, az igazságos bírósághoz való jog, a tulajdon háboríthatatlanságának joga, valamint – és ez új és fontos volt – a lelkiismereti szabadság joga.

A XVIII. század elején még azokat a kegyetlen büntetéseket alkalmazták, amelyeket V. Károly német-római császár alatt 1532-ben a *Constitutio Criminalis Carolinában* (C.C.C.) rögzítettek. A legkülönbözőbb formákban végrehajtott halálbüntetés, a botbüntetés, a gályarabság mind az elrettentést szolgálta (Ulrich Im Hof: *A felvilágosodás Európája*. Atlantisz, Budapest, 1995).

A XVIII. század második felétől a különböző európai országok felvilágosult abszolútista uralkodói – országonként eltérő mértékben is – fogékonyvá váltak Beccaria 1764-ben megjelent, *A bűnökről és a büntetésekről* című könyvében megfogalmazott büntetőjogi nézeteire. Ebben Beccaria – szemben állva korának elfogadott nézeteivel – nem csupán a kínzást támadja és az inkvizíciót – mely a vádlottat nem részesíti jogi biztosítékokban, ugyanis bárki vádolható a vádló személyének pontos megnevezése nélkül és a vádlottat nem szembesítik a tanúkkal sem –, hanem megkérdőjelezi magát a halálbüntetést is. „Miféle jogokat tulajdonítanak maguknak az emberek, hogy felkoncolják embertársaikat?” – kérdi könyvében. Beccaria nem csak azt követeli, hogy a büntetés mértéke álljon arányban a bűntettel, hanem a bűntettek elkövetését megakadályozó, megelőző intézkedéseket is.

A század végén Franciaország és Ausztria is humánusabb büntetőtörvényeket hozott. Fokozatosan beszüntették a boszorkánynak tekintett személyek kivégzését, ami a XVII. században még mindennaposnak számított. Az utolsó boszorkányt Angliában 1712-ben, Franciaországban 1718-ban, a würzburgi német püspökségben 1749-ben, a svájci Glarusban és a kempteni apátságban 1782-ben küldték máglyára. Magyarországon az első boszorkányt 1565-ben, az utolsót 1756-ban égették meg. A boszorkányüldözésnek Mária Terézia 1768-ban kiadott rendeletével vetettek véget.

A XVIII. század második felétől – Ulrich Im Hof szavaival az „elrendelt felvilágosodás” hatására – a büntetőjog fokozatosan erjedésnek indult, ami utat engedett a kínvallatás eltörlésének. II. Frigyes már Beccaria munkájának megjelenése előtt, 1740-ben, trónra lépésekor megszüntette Poroszországban a kínzást. Azok a bírák, akiket pedig a józan ész vezérelt, nem is alkalmazták már.

A gyökeres változást a francia forradalom hozta, amely a feudális államszervezetet és a társadalmi berendezkedés szövetét teljesen átszabta. Kialakult az egységes polgári nemzetállam, a maga központosított egységes államszervezetével, egységes bírósági szervezetével és az ezekhez kapcsolódó egységes joggal. Ennek része az egységes büntetőjog és büntetőeljárás. Ez a folyamat a XIX. század második felében megvalósuló olasz és német egységgel válik teljessé. Az 1870-es években kezdődik meg a nagy polgári büntetőeljárás törvények korszaka (az 1872. évi spanyol, az 1873. július 29-i osztrák, az 1874. április 20-i belga, az 1877. február 1-jei német büntető perrendtartások), amelyek által lefektetett alapokra a mai modern büntetőeljárások is épülnek. Ennek a korszaknak a terméke az európai léptékkel mérve is kiemelkedő színvonalú első magyar bűnvádi perrendtartás, az 1896. évi XXXIII. törvénycikk is (a továbbiakban: 1869-os Bp.).

1.2. A büntetőeljárás feladata és célja

Mindezek a folyamatok és változások persze nem érintették a büntetőeljárás mindenkori alapvető feladatát és célját, ami lényegét tekintve nem más, mint a bűncselekmények felderítése, a büntetőjogi felelősség kérdéséről való döntés. Amit viszont a XIX. században bekövetkezett változások lényegesen átalakítottak, az a büntetőeljárás – a bűncselekmény gyanújától a felelősségről való bizonyosságig terjedő – folyamata: a bizonyítás elvei, eszközei, lefolytatása, az eljárás rendszere, az eljárásban résztvevők szerepe, jogai, kötelességei, ami persze módosította a büntetőeljárás célját is.

A bűnösség bizonyítása a XIX. század második felének kódexeiben már a hatóságokat terheli, a bizonyítás eszközeinek kötöttsége – bizonyos megszorításokkal – feloldódott, a bizonyítékok mérlegelése – korlátok közt ugyan, de – szabaddá vált. Az eljárás alá vont személy (a gyanúsított, vádlott, elítélt, összefoglalóan: a terhelt) az eljárás tárgyából, a kiszolgáltatottságból az eljárás alanyává, önálló, kikényszeríthető eljárási jogok birtokosává vált, akivel szemben alkalmazhatók ugyan kényszerítő, személyi szabadságot korlátozó eszközök, de csak szigorúan meghatározott feltételek esetén.

A XX. század második felében, a II. világháborút követően – jelentős mértékben az ott elkövetett borzalmak hatására – ez a folyamat a különböző emberi jogi dokumentu-

mokban (Emberi Jogok Európai Egyezménye, Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya stb.) megfogalmazott elvek és szabályok büntetőeljárásban történő érvényesülésével egészült ki, amihez társulnak az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) és a különböző országok alkotmánybíróságai által hozott, a büntetőeljárási szabályokat befolyásoló határozatok. Mindezek minden európai országban humanizálták a büntetőeljárást, és az állami büntetőhatalom érvényesülése elé jelentős korlátokat állítottak. Ez azt is jelentette, hogy a büntetőeljárás céljává nem csupán a bűncselekmények felderítése, hanem azok alkotmányos, jogállami keretek között, az emberi jogokat tiszteletben tartva, a tisztességes eljárás keretei között történő felderítése, az elkövetők elfogása és büntetőjogi felelősségük megállapítása vált.

1.3. A büntetőeljárás szakaszai

A mai modern büntetőeljárás egy olyan folyamat, amely a bűncselekmény elkövetésének (megalapozott, alapos vagy egyszerű) gyanújától, a nyomozás elrendelésétől a büntetőjogi felelősségről történő jogerős döntésig tart. Ez a folyamat mind a kontinentális, mind az angolszász büntetőeljárási rendszerekben több eltérő funkciójú, de egymásra épülő szakaszra tagolódik, melyek sorban a következők:

- *nyomozás*,
- *vizsgálati szakasz* (nem mindegyik ország büntetőeljárása ismeri),
- *ügyészi szakasz*,
- *bírósági eljárás* (I. fokú, II. fokú, esetleg III. fokú eljárás, rendkívüli perorvoslatok).

A *nyomozás* a büntetőeljárás első, a kontinentális jogrendszerekben talán legfontosabb szakasza. Feladatát szűkebb és tágabb értelemben határozhatjuk meg. Szűkebb értelemben feladata kettős: az egyik a bűncselekménnyel és a gyanúsítottal kapcsolatos tények, adatok összegyűjtése, míg a másik az ügyész tájékoztatása, a vádemelés megalapozása. Ebben az értelemben tehát a nyomozás során nem folyik bizonyítás. Ez azt jelenti, hogy a nyomozás anyaga a bírósági tárgyaláson lefolytatott bizonyításnak alapja ugyan, de nem része, így a tárgyaláson a korábban keletkezett iratok nem használhatók fel, illetve a tárgyaláson felvett bizonyítással nem tekinthető azonos értékűnek, így a tárgyaláson felvett bizonyítás anyagához képest csak alárendelt szerepet játszanak. Csak orientáló, iránymutató szerepük van. Ez jellemző az angolszász jogrendszerre.

Tágabb értelemben azonban a nyomozás során is bizonyítás folyik, amelynek eredménye a tárgyaláson úgy használható fel, mintha ott vették volna fel. Ez jellemző a kontinentális európai büntetőeljárásokra. Ebben a rendszerben a nyomozás anyaga nem csupán az ügyész, hanem a bíróság számára is kiemelkedő fontosságú, a bíróságon lefolytatott bizonyítás anyagával egyenrangú anyag. A tapasztalatok azonban ennél többet mutatnak. A bíróság a bizonyítékok értékelésénél egyes, a nyomozás során felvett bizonyítási eszközökből, főként a terhelt vagy a tanú vallomásából származó bizonyítékokat hitelt érdemlőbbnek ítél, mint amelyek ugyanezekből a bizonyítási eszközökből

ugyanazokra a tényekre vonatkozóan a tárgyaláson születtek. Erre a legkifejezőbb példa a holland büntetőeljárás, ahol a tárgyaláson bizonyításra csak akkor kerül sor, ha a felek a nyomozás anyaga ellen kifogást emelnek. Ennek hiányában a tárgyaláson a nyomozás anyaga alapján hoznak határozatot. Hasonló a helyzet a svéd büntetőeljárásban is. Ha a védelem a nyomozás anyagát nem kifogásolja, nem terjeszt elő önálló bizonyítási indítványt, a bíróság a nyomozás anyagán nyugvó ügyészi vád tényállására alapozva hoz ítéletet. A büntetőeljárásban Európa különböző országaiban az utóbbi évtizedben bekövetkezett változások iránya is azt mutatja, hogy az előzetes eljárás (nyomozás) szerepe ismét megnövekedett.

A nyomozást minden országban *nyomozó hatóságok* végzik. Az általános nyomozó hatóság mindenütt a rendőrség, de egyes speciális ismereteket igénylő bűncselekmények esetén, vagy más indokra – például a bűncselekmények kiemelkedő veszélyességére, súlyára, jelentőségére – tekintettel speciális nyomozó hatóságok végzik a nyomozást. [Vámhatóság, adóhatóság, határőrség, kábítószer-ügynökség – például az Egyesült Államokban a Federal Bureau of Investigation (FBI), illetve a Drug Enforcement Administration (DEA), az Egyesült Királyságban egyebek mellett a Serious Fraud Office (SFO) –, az ügyész stb.] A nyomozó hatóságok vagy önállóan nyomoznak, vagy az ügyész, illetve a vizsgálóbíró irányítása alatt. Ha a nyomozó hatóság önállóan nyomoz, akkor is érvényesülhet egy széles körű szakmai kontroll, amivel megfelelő irányt szabnak a nyomozásnak. A nyomozás törvényességéért, szakmai-jogi korrektségéért azonban a nyomozó hatóság viseli a felelősséget. Ha a nyomozást az ügyész vagy a vizsgálóbíró irányítja, az elvégzett munkáért a felelősség is őket terheli.

Az angolszász országokban a nyomozás feletti ügyészi kontroll hiányzik. Ez abból a történeti hagyományból fakad, hogy 1985-ig – a Crown Prosecution Service (CPS), a Koronaügyészi Szolgálat megalakulásáig – a rendőrség által meghatalmazott ügyvéd képviselte a vádat, akinek ilyen irányítási vagy felügyeleti joga eleve nem volt. Megjegyzésre érdemes, hogy a 2000-es évek első évtizedétől ismét lehetővé vált, hogy a magisztrátusi bíróság előtt kisebb súlyú bűncselekmények esetén a vádképviselőt az 1985. évi változásokat megelőző módon a rendőrség által meghatalmazott ügyvéd képviselje.

Az irányítás, illetve felügyelet nem csupán szakmai-jogi tényezőkkel indokolható. Fontos szempont, hogy ezt olyan szervezetek tegyék, amelyek nem vesznek részt, nem érdekeltek és elfogultak az adott büntetőügyben, tehát képesek azt kívülről szemlélni, ami biztosítékként szolgál a tényállás objektív felderítéséhez.

A nyomozó hatóságok a bűncselekmények felderítése során elsőként találkoznak annak nyomaival, így szakszerű munkájuktól függ a büntetőeljárás további sorsa. Ha a szakmai, kriminalisztikai szabályokat figyelmen kívül hagyják, a jogszabályok rendelkezéseit megsértik, hiányoznak a felderítéshez szükséges szakmai ismeretek, technikai eszközök, a büntetőeljárás könnyen vakvágányra futhat. A nyomozás anyaga nem lesz alkalmas a vádemelésre. Ha ennek ellenére történik a vádemelés, de a tárgyaláson nyilvánvalóvá válik, hogy a bizonyítékok hiányosak, illetve beszerzésük módja nem felel meg a jogszabályok előírásainak, nem lesznek alkalmasak a büntetőjogi felelősség megállapítására, vagy ellenkezőleg, a mindenáron való eredményesség érdekében eset-

leg a tények, adatok manipulálása vétlen személy elítéléséhez vezethet. Tehát a törvénytesség, a szakszerűség, az alaposág nem áldozható fel büntetlenül a gyorsaság és a hatékonyság oltárán.

A *második a vizsgálat*, mely a büntetőeljárás önálló, francia eredetű szakasza (lásd inkvizitórius eljárás 52. o.). Vizsgálatra a törvényszékeken működő esküdtbíróóságok előtt folyó eljárások esetén kerül sor. Ez az intézmény az ügyészi funkcióval együtt az inkvizitórius eljárás hagyományos struktúrájától (52–56. o.) való végső búcsút, a büntetőeljárás funkciók elkülönülésének megjelenését, a polgári hatalommegosztási elméletek büntetőeljárásra történő alkalmazását jelentette. A vizsgálat célja a törvényszékek elé tartozó bűncselekmények esetén a nyomozás anyagának és a vádnak a bírósági tárgyalásra alkalmassá tétele. A vizsgálat feje a *hivatalból eljáró* vizsgálóbíró, aki a nyomozás befejezését, az elkövető felderítését és a vádemelést követően kapcsolódik az eljárásba. A hivatalból induló eljárás alól kivétel a portugál és a spanyol büntetőeljárás, ahol a vizsgálóbíró csak akkor kapcsolódik be az eljárásba, ha a vádlott a vád ellen kifogást emelt.

A francia büntetőeljárásban az 1990-es évek végén az előzetes bírói vizsgálatra vonatkozó szabályok (francia Be. 79–80. szakasz) megváltoztak. A vizsgálóbíró csak akkor kapcsolódhat a büntetőeljárásba, ha az ügyész nyomozást rendelt el.

A vizsgálóbíró: bíró, a bíróság tagja, tehát a függetlenség és a pártatlanság elvének letéteményese, aki ezeknél a sajátosságainál fogva képes a nyomozó hatóságok által felderített ügyeket oly módon a bírósági tárgyalásra alkalmassá tenni, hogy annak hitelenségéhez, korrektségéhez kétség nem férhet. Feladata kettős. Egyrészt ő hallgatja ki a gyanúsítottat, a tanúkat, bizonyítási cselekményeket végez, kényszerintézkedéseket rendel el, tehát bizonyos értelemben nyomozási funkciót teljesít. Az ő munkájaként alakul ki a végső ügyirat, ami a bírósági tárgyalás alapja. Ennek során a nyomozó hatóságot utasítja. A rendőrség egyik szolgálata – a büntügyi rendőrség – a vizsgálóbíró, illetve az ügyész (*például Belgiumban*) alárendeltségében működik. Ezért is nevezik a rendőrséget ebben a struktúrában *igazságszolgáltatási rendőrségnek* (*police judiciaire*). A vizsgálóbíró másik funkciója a vádemeléshez kötődik, ő dönti el az ügyész meghallgatása után, hogy az vádat emelhet-e. Ha nem, akkor megszünteti az eljárást. Az eljárást megszüntető határozata ellen a törvényszékek mellett működő bírói testülethez, a vádtanácsához (Franciaországban ma ezt vizsgálati tanácsnak, *Chambre l'instruction*-nak nevezik) lehet fellebbezést benyújtani. Ez a struktúra, ha nem is minden részletében azonos szabályok szerint, de napjainkban is működik Belgiumban, Franciaországban, Hollandiában, Spanyolországban és Portugáliában. Németországban 1974-ben szüntették meg. Korábban az osztrák büntetőeljárás is ismerte a vizsgálati szakaszt és a vizsgálóbíró intézményét, de az előzetes eljárás reformjáról szóló, 2008. január 1-jén hatályba lépett törvény ezt megszüntette, a bíró által felvett bizonyítást pedig beolvastotta a nyomozásba.

Bíró által felvett bizonyításra az osztrák büntetőeljárásban ma három esetben kerülhet sor. Az egyik eset, ha bizonyítási kísérlet lefolytatása, a terhelt és a tanú helyszíni kihallgatása szükséges. A bizonyítás felvételének másik esete, ha a bírósági bizonyítás

felvétele során olyan körülmények merülnek fel, amelyek szükségessé teszik a bűncselekmény gyanújának megítéléshez további bizonyítékok beszerzését. Ilyenkor a bíróság vagy hivatalból, vagy ügyészi indítványra jár el. A harmadik esetre akkor kerülhet sor, ha feltehető, hogy a bizonyítékok a tárgyalásig elenyésznének, megsemmisülnének.

(Meg szeretnénk jegyezni, hogy a XIX. század második felében alkotott büntető vagy bűnvádi perrendtartások a vizsgálttól, vagyis a bírósági eljárással kezdődően szabályozták a büntetőeljárást. A nyomozást ebből a folyamatból kirekesztik. A *büntető vagy bűnvádi perrendtartást a büntetőeljárasi törvénytől* éppen az különbözteti meg, hogy ez utóbbi a teljes, a nyomozással kezdődő büntetőeljárást szabályozza. Ezt az utat követi például Ausztria, Csehország, Magyarország, Lengyelország és Oroszország. Ezt az elhatárolást azonban ma már sehol nem értelmezik szigorúan. Németországban, illetve Ausztriában a vizsgálati szakasz kikerült a büntető perrendtartásokból, de a kódex elnevezését – *Strafprozessordnung*, büntető perrendtartás – megőrizték.)

A harmadik az *ügyészi szakasz*, melyben az *ügyész* a büntetőeljárás kulcsfigurája, és feladata kettős. Az egyik – mint az előzőekben láthattuk – a nyomozáshoz kapcsolódik. Nyomoz (nyomoztat) vagy felügyeli a nyomozást, ennek során meg is szüntetheti az eljárást, mely alól az angolszász büntetőeljárás kivételt képez. A másik feladata pedig a vádemelés és a vádképviselés.

Az ügyészé a *vádmonopólium*, ő a közvádló. Közvadás ügyekben csak az ügyész emelhet vádat, bár kétségtelen, hogy a népvád intézménye, amely lehetővé teszi, hogy a köz érdekére hivatkozással bárki emelhesen vádat, még a kontinentális európai büntetőeljárásból sem vészett ki teljesen. Ilyen a spanyol büntetőeljárás, amelynek szabályai szerint ugyanabban a büntetőügyben a tárgyaláson az ügyész mellett a sértettek – ha ezt a szándékukat a bíróságon bejelentik – is elláthatnak ügyészi funkciót. Jogaik és kötelezettségeik ilyenkor a tárgyalás tekintetében az ügyészével azonosak. A bárki által emelhető vád (népvád) intézménye az angol büntetőeljárásban is létezik, de a vádlót terhelő sok, elsősorban komoly anyagi előfeltételek miatt ez ma már teljesen kiveszett a joggyakorlatból.

Az ügyész a vádfunkciót kétféleképpen gyakorolhatja. Vagy kötelezően, vagy diszkrecionális jogként. A kötelező vádemelés a legalitás elvéhez kapcsolódik, ami a kontinentális európai országokban a legfontosabb szabály. Ha tehát a törvényi feltételek fennállnak, az ügyész köteles vádat emelni, de ez alól természetesen léteznek kivételek (például a vádemelés elhalasztása, mellőzése, az elterelés intézményei). Ha mégsem emel vádat, akkor a vádemelés vagy kikényszeríthető (például Németországban a vádemelés kikényszerítése miatt folyó eljárás a *Klageerzwingungsverfahren* eredményeként), vagy a törvény megengedi, hogy bizonyos feltételek teljesülése esetén magánszemély léphessen az ügyész helyébe (például a magyar büntetőeljárásban ezt a lehetőséget biztosítja a pótmagánvád intézménye).

A mérlegelésen (ügyészi diszkreción) alapuló vádemelés esetén az ügyész csak akkor emel vádat, ha a bűncselekmény a közérdeket súlyosan sérti. Hogy a sérelem mikor éri el ezt a szintet, az ügyész mérlegelésén múlik. Az angolszász vádemelési

gyakorlat ezen az elven alapul, bár a kontinentális európai országok közül Hollandia is ezt a modellt követi. Más szempontból a helyzet érdekessége, hogy az angol ügyész – a Koronaügyészi Szolgálat megbízásából jár el ugyan – munkahelye a rendőrség épületében van.

Vádemelés nélkül nem kerülhet sor bírósági eljárásra. A bírósági eljárás során a bíróság kötve van az ügyészi vádhoz. Ez azt jelenti, hogy csak olyan személy ellen folyhat bírósági eljárás, akit az ügyész megvádolt, és csak olyan bűncselekmény miatt, amit a vád tartalmaz. A bíróság hatalmának korlátja tehát a vádemelés terjedelme. Ez a kötöttség a kontinentális európai országokban működő ügyészre nem teljes mértékben vonatkozik. Az ügyész a tárgyalás eredményéhez képest módosíthatja – megváltoztathatja, kiterjesztheti – a vádat. Az egyetlen kötöttség, hogy a vád a tárgyaláson más személyre nem terjeszthető ki. Az ügyész abban az értelemben is a vád ura, hogy bármikor elejtheti azt, aminek eredményeként – ha nincs helye a tárgyalás tovább folytatásának, például pótmagánvádnak – a bíróságnak meg kell szüntetnie az eljárást. A bíróság nem dönthet úgy, hogy az ügyészi vádelejtés dacára folytatja a tárgyalást, mert nem ért egyet azzal.

Az angolszász országokban a vádhoz kötöttséget szigorúan értelmezik. Ez azt jelenti, hogy az ügyész a tárgyalás során a vádon semmit sem változtathat. Ha a bizonyítás eredményeként az ügyészi vád szerint minősített bűncselekményben a büntetőjogi felelősséget nem lehet megállapítani, de más minősítésű bűncselekmény(ek)ben (például lopás helyett sikkasztásban, rablás helyett zsarolásban) igen, az ügyész nem módosíthatja a vádat, így a magisztrátusi, koronabíróság, illetve az esküdtszék nem állapíthat meg eltérő minősítésű bűncselekményt. Ez pedig a vádlottra nézve egyet jelent a felmentéssel. Az angolszász országokban az ügyésznek ezt a szűk mozgásterét a szakirodalomban többen kritizálják, és követelik a rendelkezési jog kiterjesztését (lásd Róth Erika: Az ügyész diszkrecionális jogköre. Miskolci Egyetemi Kiadó, 2015).

A *bírói hatalom* az államhatalmi ágak egyike, a bíróságok alkotmányos státuszukból adódóan a jogviták eldöntésének legfontosabb szervei. Ennek a funkciónak a teljesítését szolgálja a bíróságok függetlensége, pártatlansága, a formális eljárási szabályok és garanciák megléte, amelyek alkalmassá teszik egyebek mellett a „legitim (törvényes) állami erőszak” (Max Weber) gyakorlására, az ártatlanságról és a bűnösségről jogállami keretek között történő döntésre, valamint büntetőjogi szankciók alkalmazására.

Ez teszi a negyedik szakaszt, a *bírósági eljárást* a büntetőeljárás központi, legfontosabb részévé. Ugyanis bűnösségről és ártatlanságról *kizárólag* bíróság határozhat, még akkor is, ha léteznek olyan büntetőeljárási megoldások, amelyek az ügyész kezébe – szűk körben ugyan, de – szankció alkalmazásának lehetőségét adják (a diverzió különböző formái Hollandiában, a megrovás ügyészi alkalmazása Magyarországon). A bírósági eljárás alapja a vád, amely több szűrőn keresztül jut el a bíróságra (például a vizsgálóbíró eljárása, az USA-beli vádeszküdtszék, illetve előzetes meghallgatások rendszere stb.), bár ezek sem garantálják feltétlenül a vád megalapozottságát.